

Євген Гребінка

Евгена Гребінку називають «бабою-повитухою» модерної української літератури. Лише 36 років прожив письменник, але ввійшов до історії української літератури не тільки завдяки тому, що видав 1841-го першу антологію української літератури — альманах «Ластівка», а й «пречудовим», за оцінкою Івана Франка, байкам.

Євген Павлович Гребінка народився **21 січня 1812** року на хуторі Убіжище Пирятинського повіту, що на **Полтавщині**, у сім'ї відставного штабротмістра Павла Івановича Гребінки. На рідному хуторі майбутній письменник мав можливість познайомитися із життям народу, його побутом та звичаями, з багатющими скарбами українського фольклору.

Початкову освіту здобув удома. 1825—1831-го навчався в Ніжинській гімназії вищих наук, де почав писати вірші та брав участь у виданні рукописних журналів, складених з учнівських творів

1827 року Євген Гребінка написав драматичний твір для самодіяльного театру **«В чужие сани не садись»**, а 1829-го почав працювати над перекладом українською мовою поеми Олександра Пушкіна «Полтава».

Євген Гребінка

1831 року Гребінка закінчив гімназію. Того ж року на сторінках «Украинского альманаха» в Харкові побачив світ його перший друкований твір — вірш «Рогдаев пир». У вересні 1831-го повітове дворянство у званні обер-офіцера відрядило Гребінку у 8-й резервний Малоросійський полк, сформований для придушення польського повстання, але полк із Пирятина не вийшов, і у вересні, після поразки повстанців у Варшаві, Гребінка пішов у відставку.

1834 року Гребінка переїздить до Петербурга: «Думал я дорогою: що я там робитиму між москалями? А вышло противное: Петербург есть колония образованных малороссиян».

Восени **1834** року вийшла збірка його байок **«Малороссийские приказки».** Деякий час Гребінка працює в комісії духовних училищ. У червні 1835-го Іван Сошенко познайомив письменника з Тарасом Шевченком.

3 1837 року Гребінка працює вчителем російської мови у Дворянському полку, бере участь в організації викупу Тараса Шевченка з кріпацтва, збирає твори українською мовою й клопочеться про випуск їх у додатках до журналу «Отечественные записки». Одержавши відмову, із зібраних для додатків матеріалів, він укладає альманах «Ластівка», який вийшов 27 квітня 1841-го.

Євген Гребінка. Портрет роботи Тараса Шевченка, 1837 рік

Євген Гребінка

3 1846 року письменник почав видавати зібрання своїх прозових творів, і до кінця 1848-го видав вісім томів. **Помер Євген Гребінка 3 грудня 1848 року в Петербурзі**. І хоч помер Гребінка в далекому Санкт-Петербурзі, де й провів більшу частину свого короткого життя, він заповідав бути похованим на рідній землі українській:

«Візьміть мене додому... Хай мені заспіває жайвір степовий у рідному краю...» І воля його була виконана. Спочиває поет у рідній Мар'янівці, на пагорбі при гостинці — колишньому Чумацькому шляху, — неподалік своєї родинної садиби. А з-понад даху батьківської хати, що давно вже добула свого віку, рік-річно, ставши навшпиньки, виглядає його з світів додому старий-престарий, як і небо над ним угорі, каштан. Той самий, що його Євген колись посадив разом із своїм приятелем Тарасом Шевченком, який навідався був до нього в гості.

Як це взагалі властиво письменникам, що виступають на ранньому етапі формування нової літератури, Євген Гребінка не обмежував своїх інтересів одним жанром— він випробував себе, а водночас і літературну мову, в різних жанрах поезії і прози. Крім того, він продовжував одну із найхарактерніших і найблагородніших традицій української літератури— традицію безпосередньої участі в загальноросійському літературному процесі, виступаючи з віршами, поемами, оповіданнями, нарисами, повістями і статтями російською мовою.

У поетичному доробку Гребінки є кілька ліричних віршів українською мовою. Одним з таких творів є «Човен», написаний 1833, що був вміщений поряд з байками у збірці «Малороссийские приказки», щоб продемонструвати широкі зображувальні можливості української літературної мови. Це твір був своєрідним маніфестом молодого Євгена Гребінки і має, безперечно, автобіографічний характер: роздуми автора, який із рідного хутора вирушає до далекого і невідомого Петербурга.

Заграло, запінилось синєє море, І буйнії вітри по морю шумлять, І хвиля гуляє, мов чорнії гори Одна за другою біжать. Як темная нічка, насупились хмари, В тих хмарах, мов голос небесної кари, За громом громи гуркотять.

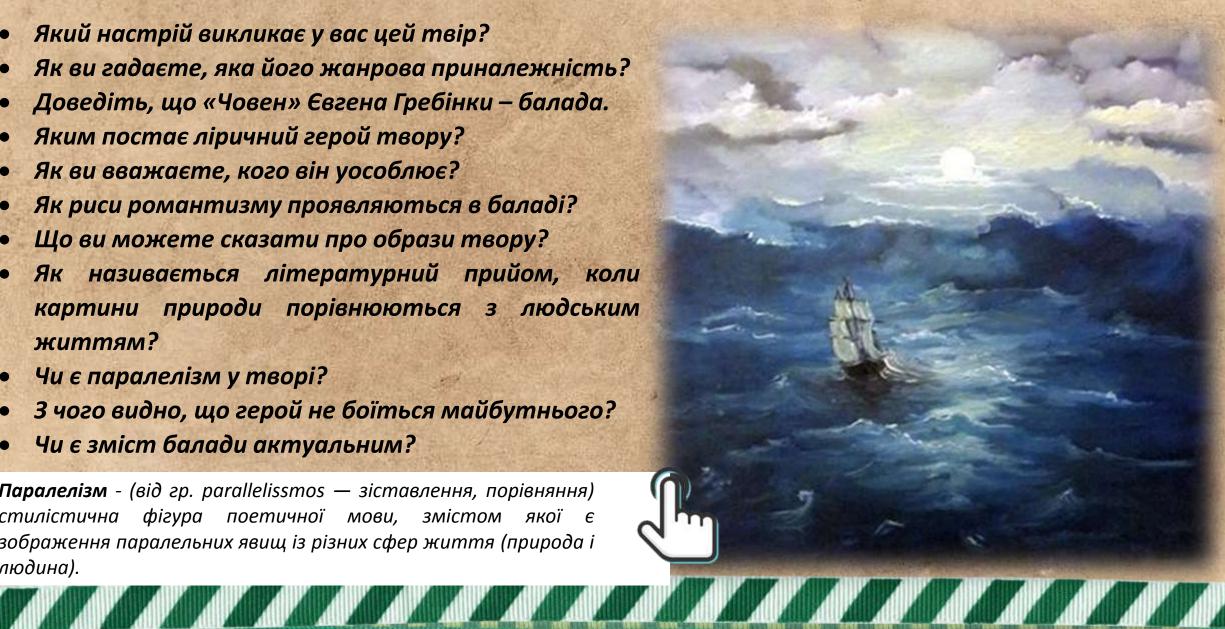
І грає, і піниться синєє море. Хтось човен на море пустив, Бурхнув він по хвилі, ниряє на волі, Од берега геть покотив; Качається, бідний, один без весельця. Ох, жаль мені човна, ох, жаль мого серця! Чого він під бурю поплив? Ущухнуло море, і хвилі вляглися; Пустують по піні мавки; Уп'ять забіліли, уп'ять простяглися По морю кругом байдаки; Де ж човен'дівався, де плавле, мій милий? Мабуть, він не плавле, бо онде по хвилі Біліють із його тріски.

Як човнові море, для мене світ білий Ізмалку здавався страшним; Да як заховаться? не можна ж вік цілий Пробути з собою, одним. Прощай, мій покою, пускаюсь у море! І, може, недоля і лютеє горе . Пограються з човном моїм.

Працюємо над змістом твору

- Який настрій викликає у вас цей твір?
- Як ви гадаєте, яка його жанрова приналежність?
- Доведіть, що «Човен» Євгена Гребінки балада.
- Яким постає ліричний герой твору?
- Як ви вважаєте, кого він уособлює?
- Як риси романтизму проявляються в баладі?
- Що ви можете сказати про образи твору?
- Як називається літературний прийом, коли картини природи порівнюються з людським життям?
- Чи є паралелізм у творі?
- 3 чого видно, що герой не боїться майбутнього?
- Чи є зміст балади актуальним?

Паралелізм - (від гр. parallelissmos — зіставлення, порівняння) стилістична фігура поетичної мови, змістом якої є зображення паралельних явищ із різних сфер життя (природа і людина).

Зверніть увагу!

Балада Євгена Гребінки «Човен» має автобіографічний характер роздумів молодого поета, що вирушає з рідного хутора до Петербурга, мовби кидається в піняві хвилі розбурханого житейського моря, яке спочатку грається, а там і нещадно розбиває одинокий човен.

Романтизовано схвильована розповідь досягається засобами народної поетики: хвилі— «мов чорнії гори», хмари— «як темная нічка», громи гуркотять— «мов голос небесної кари», «пустують по піні мавки».

Проте у автора відсутнє відчуття приреченості. Вже саме твердження про неможливість заховатися від світу, від життя, і навіть більше — розуміння, що «не можна ж вік цілий пробути з собою одним», - свідчать про активність накресленої автором життєвої програми. Попрощавшись із хуторським «покоєм», не маючи певності, що «недоля і лютеє горе» минуть його, автор ради служіння вищій меті сміливо пускається в «світ білий».

Балада «Човен» стоїть дещо осторонь більшості творів і є своєрідним маніфестом молодого Євгена Гребінки, адже тут він висловив свої душевні переживання, свої побоювання, свої роздуми про майбутнє життя. Але цей твір є близьким кожній людині, бо всім нам властиві почуття і переживання, які вклав поет у баладу.

Балада Євгена Гребінки «Човен» багата на алегоричні образи: човен - людина, море — життя, хвилі, вітер, хмари, громи - життєві негаразди та випробування.

Літературний аналіз твору

Тема: роздуми поета про майбутне життя

Ідея: зображення всіх негараздів та випробувань людського життя: жорстокості буття, безвиході, самотності особистості; показ протистояння особистості та навколишнього світу.

Рід: ліро-епос

Жанр: балада

Художні засоби:

Епітети: синєє море; буйнії вітри; чорнії гори;

Порівняння: хвиля гуляє, мов чорнії гори; в тих хмарах, мов голос небесної кари: як човнові море, для мене світ білий; як темная нічка, насупились хмари.

Метафори: заграло море; хвиля гуляє; грає море; човен ниряє; хвилі вляглися; недоля і горе пограються з човном моїм.

Зменшувально-пестливі форми: нічка, весельце.

Алітерація: в останньому рядку першої строфи балади повторюються звуки «р», «г», які передають гуркіт грому.

Домашне завдання:

Читати та аналізувати твори Є.Гребінки.

Підготувати повідомлення про життя і творчість Миколи Гоголя.